

MARIA MONTESSORI: A INVATA SA INVETI

Referat realizat de:
CALAIGIU (OSBORN)
GABRIELA
Anul II, Grupa I
2008-2009

“Copilul ne ofera adevarata sinteza a vietii, care rezida in spiritul umanitatii. Dar acel spirit care invaluieste copilaria noastra este apoi intunecat de umbrele temnitei care incepe sa se inchida deasupra copilului in crestere; iar omul il vede murind departe si pierind in lumina zilei obisnuite. Intr-adevar, viata noastra sociala inseamna destul de des intunecarea si moartea vietii naturale care exista in noi”.

Maria Montessori - „Descoperirea copilului”

Cuprins:

Copilaria Mariei Montessori	3
Educatia Mariei Montessori	4
Maria Montessori – prima femeie doctor a Italiei.....	5
Initierea Mariei Montessori in domeniul educatiei.....	7
„Casa dei bambini” – prima scoala Montessori.....	8
Metoda Montessori.....	9
Maria Montessori - fata in fata cu pedagogii si filozofii lumii.....	17
Maria Montessori in Statele Unite.....	20
Maria Montessori in Europa.....	21
Maria Montessori in India.....	23
Ultimele zile ale Mariei Montessori.....	25
Bibliografie.....	27

Copilaria Mariei Montessori

Maria Montessori s-a nascut la data de 31 august 1870, in oraselul provincial Chiaravalle, din provincia Ancona, Italia. Fiica lui Alessandro Montessori si Renilde Stoppani, Maria nu a avut privilegiul de a se naste intr-o familie influenta.

Tatal ei, Alessandro fusese soldat in armata Italiana, insa curand dupa nasterea Mariei avea sa revina la viata civila, muncind din greu sa-si intretina familia si de a le oferi un nivel de viata decent pentru patura sociala din care faceau parte. Renilde Stoppani, mama Mariei, era o femeie extrem de bine educata, si foarte citita, ceea ce era o mare raritate in acele vremuri, mai ales daca tinem cont ca in acele timpuri, femeile de clasa sociala medie abia stiau sa-si scrie numele.

Inca din primii ani de viata, micuta Maria avea sa dea dovada de un spirit si o personalitate aparte. Extrem de inteligenta, abila si cu o incredere in fortele proprii uimitoare pentru o fetita de mai putin de 10 ani, Maria se gasea nu de putine ori in rolul de lider, luand initiative, organizandu-si tovarasii de joaca si exceland in tot ceea ce-si propunea. Maria avea o memorie extraordinara, intelegea concepte destul de abstracte cu o mare usurinta, invata fara prea mare efort si iese in evidenta la scoala prin maniera directa si sigura prin care comunica.

Aceste aspecte ale personalitatii ei nu erau insa vazute drept virtuti de catre tatal ei, Alessandro, care isi dorea ca fiica lui sa aiba preocupari cat mai domestice si mai aproape de standardele vremii.

Pe de cealalta parte insa, Maria era incurajata de mama ei, Renilde, care o sustinea si o sprijinea in toate activitatile scolare si care isi dorea mai mult pentru fiica sa decat asumarea rolului de sotie casnica si mama. De fapt, Renilde isi dorea din tot sufletul ca Maria sa devina profesoara si nu de putine ori ajungea la conflicte cu sotul ei, Alessandro, care avea mari dificultati in a imbratisa ideile progresiste si nonconformiste ale celor doua femei din viata lui.

In 1882, cand Maria avea 12 ani, Alessandro primeste o slujba mai bine platita la Roma si intreaga familie Montessori se muta in capitala Italiana. Pentru Maria si Renilde insa, mutarea la Roma insemna si accesul la scolile cele mai bune din tara, la biblioteci si la un stil de viata care avea sa-i deschida Mariei portile spre o noua etapa in viata.

Educatia Mariei Montessori

Interesul deosebit in matematica si tehnologie inginereasca aveau sa o propulseze pe Maria Montessori in fruntea institutului tehnic inca de la varsta de 14 ani, cu toate ca in acel institut nu erau primiti pe atunci decat baietii.

Opozitia zilnica pe care Maria o primea pe culoarele si in salile de studiu ale scolii tehnice din partea colegilor (toti baieti) avea sa o pregateasca pe aceasta pentru pasii mai mari pe care urma sa-i ia in viata.

Avantajele imense ale Mariei erau frumusetea ei, inteligenta iesita din comun si maniera extrem de directa si nonsalanta in care comunica, fara sa se dea in laturi de la absolut nici o provocare.

In scurt timp, aceste aspecte caracteriale si de personalitate i-au castigat Mariei respectul tuturor colegilor, care au ajuns sa renunte la sicanele zilnice si sa-i acorde locul si spatiul pe care il merita din plin la scoala tehnica din capitala italiana.

Tanara Maria Montessori, in timpul anilor de studiu de la Scoala Tehnica Michelangelo Buonarroti

Maria Montessori – prima femeie doctor a Italiei

Dupa absolvirea cu succes a scolii tehnice Michelangelo Buonarroti, Maria, pasionata de biologie inca din anii de liceu, incearca sa se inscrie ca studenta a Facultatii de medicina din Roma, insa conform regulilor facultatii si moravurilor vremii, cererea ei este respinsa pentru simplul fapt ca femeile nu aveau voie sa urmeze cursurile acestei facultati, profesia de medic fiind rezervata strict barbatilor.

Maria nu se lasa batuta si solicita o audienta la ministrul educatiei de atunci, Guido Baccelli, un medic si chirurg de renume mondial. Desi este primita cu bunavointa, Maria este din nou refuzata fara ocol si menajamente in baza regulamentului de functionare al Facultatii, care interzicea in termeni foarte clari si precisi accesul femeilor in facultatea de medicina ca si studente. Maria incearca sa-si sustina punctul de vedere, il impresioneaza pe Baccelli prin discursul puternic,

argumentele aduse si spiritul sau patrunzator si progresist, insa intalnirea se incheie fara sorti de izabanda. Maria paraseste biroul ministrului declarand hotarata: „Voi studia medicina!”.

In cea mai completa biografie a Mariei Montessori, scrisa de Rita Kramer in 1976, se mentioneaza nu numai opozitia din partea institutiilor si moravurilor vremii pe care avea s-o infrunte tanara Montessori, dar si opozitia vehementa a tatalui sau, Alessandro, care era extrem de rusinat si deranjat de drumul nonconformist ales de fiica sa in viata si care aproape i-a interzis sa mearga la facultatea de medicina. Maria insa nu s-a lasat impresionata de nimic si de nimeni, si si-a continuat cu incapatanare si determinare drumul in viata.

Maria a ales sa studieze fizica, matematica si stiintele naturale la Universitatea din Roma. In timp ce colegile sale citeau romane si visau la sotii bogati si o viata sociala plina de sclipire in capitala italiana, Maria studia din greu la toate materiile. La examenul final, ea a reusit sa obtina nota 8 din 10, nota care i-a garantat diploma de licenta si dreptul de a studia medicina. Desi avea aceasta importanta hartie in mana, Maria tot nu a reusit sa-si castige cu usurinta dreptul la un loc in facultatea de medicina. Nu se stie exact ce a facut sau a spus, cert este insa ca a fost nevoie de multa rabdare si persistenta pentru a ajunge la facultatea mult visata. Rita Kramer mentioneaza ca insusi Papa Leon al XIII-lea ar fi fost cel care a intervenit si a cerut ca Maria sa fie admisa la medicina.

Odata admisa insa, Maria Montessori a trebuit sa invinga inca o data prejudecatile si moravurile vremii. Colegii de la facultate o ocoleau si marginalizau, pentru ca se considera a fi extrem de nepotrivit pentru o femeie sa stea alaturi de un grup de barbati care studiaza corpul uman. Tatal sau, Alessandro Montessori, extrem de deranjat de drumul profesional ales de fiica sa, a ales tacerea si refuzul de a mai comunica pentru a-i arata Mariei dezacordul profund

fata de urmare studiilor medicale. Singura care i-a ramas alaturi, incurajand-o si sprijinind-o la fiecare pas, a ramas mama sa, Renilde, care vedea in Maria implinirea profesionala la care ea nici nu indraznise sa viseze vreodata.

In 1896, Maria Montessori s-a prezentat in fata unui consiliu profesoral format in exclusivitate din barbati, zece la numar, toti reprezentanti de seama ai universitatii, ai facultatii de medicina si ai lumii medicale din acele timpuri.

Lucrarea sustinuta de Montessori a fost atat de impresionanta incat nu numai ca a fost primita cu aplomb si inalta apreciere de care consiliul de examinatori, care i-au acordat Mariei 105 puncte (100 fiind punctajul maxim acordat vreodata in acea facultate!) dar care a insemnat pentru Maria Montessori si obtinerea titlului de Doctor in Medicina, a diplomei in medicina si chirurgie, devenind astfel prima femeie medic a Italiei la numai 26 de ani (1896).

La scurt timp dupa absolvirea facultatii de medicina, Maria este invitata ca delegat la un mare congres pentru apararea drepturilor femeii care a avut loc in Berlin in 1896. Discursul sau a avut o mare rezonanta, Maria Montessori avand un adevarat talent oratoric si un spirit vizionar extrem de puternic care razbatea clar si cu mare forta din cuvintele sale.

Initierea Mariei Montessori in domeniul educatiei

Intoarsa in Italia dupa congresul din Berlin, Mariei Montessori ii este oferit un post de medic asistent chirurg la spitalul Santo Spirito. In timpul stagiului sau de doi ani la Santo Spirito, Maria ramane foarte impresionata de soarta copiilor cu deficiente psihice adunati in ospiciul din Roma si ia hotararea de a se dedica studierii unor metode rationale pentru recuperarea lor si redarea lor societatii ca membrii folositori, in limitele capacitatilor lor dezvoltate prin educatie.

In timp ce isi satisfacea stagiul medical la Santo Spirito, Maria Montessori continua sa studieze la Universitatea din Roma. In 1897 ea s-a alaturat corpului profesoral al universitatii ca asistent voluntar. O parte din responsabilitatile acestui post presupuneau si vizite la ospiciile din Roma, unde Maria intalnea, observa si studia cu mare atentie si deosebita dragoste copiii cu deficiente psihice care erau incapabili de a functiona in familiile lor, in mediul lor social, in scoala sau in orice alt mediu public.

Mariei Montessori ii era foarte clar ca acesti copii aveau nevoie de fie expusi unor experiente de viata reala, iar dorinta de a-i ajuta cu price pret au adus-o pe Maria inapoi la Universitatea din Roma ca student, unde a inceput sa studieze si „mintea omului, nu numai corpul sau”. Astfel Maria Montessori face studii suplimentare de psihologie, psihiatrie si antropologie, sub conducerea lui Giuseppe Sergi, intemeietorul primului Institut de psihologie experimentală din Italia, in 1876, la Roma, inainte ca Wilhelm Wundt sa fi creat primul laborator de psihologie experimentală din lume, la 1879, la Leipzig.

In 1904 i se ofera un post de profesor de antropologie la Universitatea din Roma, insa in 1906 ea renunta la profesorat pentru a putea lucra cu 60 de copii proveniti din familii muncitoresti sarace din capitala italiana. In timpul lucrului cu acesti copii, Maria Montessori testeaza si aplica primele ei metode de instruire, metode care aveau sa-i ofere in timp extrem de scurt bucuria obtinerii unor rezultate uimitoare in ceea ce-i priveste pe copiii cu deficiente mintale din diferitele ospicii cu care lucra, copii care au reusit sa treaca peste diferite teste si examinari scolare cu aceeasi usurinta ca si cei nascuti si considerati normali. Aceste rezultate au fost considerate adevarate miracole!

„Casa dei Bambini” – prima scoala Montessori

În timp ce lumea admira rezultatele obținute de Montessori cu copiii cu deficiențe, Maria era frământată de ideea aplicării aceluiași principii și metode la copiii normali, însă defavorizați social. Montessori era convinsă că mediul avea un rol important în stoparea dezvoltării armonioase a acestor copii, și dorea să creeze o școală care să le ofere cele mai bune condiții în care să crească și să învețe. Astfel, cu acei 60 de copii provenind din familiile sărace și defavorizate din Lorenzo, cartierul cel mai sărac din sudul Romei, Maria Montessori înființează prima „Casa a copiilor” („Casa dei Bambini”) la 6 ianuarie 1907, data care marchează nașterea învățământului montessorian în lume.

„La 6 ianuarie 1907 s-a deschis prima școală pentru copii mici, cu vârstele cuprinse între trei și șase ani. Nu pot spune că s-a deschis pentru metodele mele, pentru că la acea dată ele practic nu existau. Dar în acea școală, metodele mele aveau să se nască și să prindă viață. În acea prima zi nu a fost nimic deosebit de văzut, în afară de un grup de vreo 50 de copii îmbracați extrem de săracios, duri în aparență dar extrem de timizi și firavi; mulți dintre ei plangeau, aproape toți erau copii proveniți din familii cu părinți analfabete și toți erau acum în totalitate în grija mea”....

„Erau atât de înspăimântați și plangeau atât de tare,

încât era imposibil să-i faci să vorbească, fetele lor erau lipsite de expresie iar privirea lor era pierdută, ca și când nu mai văzuseră nimic în viața lor”. „Ar fi interesant de știut ce circumstanțe inițiale le-a permis acestor copii să treacă printr-o transformare atât de uimitoare, transformare care a însemnat practic apariția unor copii noi, ale căror suflete s-au aratat cu atata strălucire, ajungând să lumineze întreaga lume” (*Maria Montessori, despre deschiderea primei „Case a copiilor”*)

Pe baza observatiilor si studiilor facute timp de doi ani la prima „Casa dei Bambini”, dar si bazandu-se pe experienta dobandita de-a lungul anilor de studiu in domeniul medicinei umane, al psihologiei, psihiatriei si antropologiei, Dr. Maria Montessori a pus bazele unui nou sistem de invatamant care avea sa fie prezentat in 1909 unui mare numar de profesori, invatatori si educatori veniti din lumea intreaga.

Cu acel prilej, Maria Montessori avea sa publice lucrarea „Metoda pedagogiei stiintifice aplicata la educatia copiilor mici in Casele copiilor”, lucrare care a avut apoi numeroase editii si a fost tradusa in mai multe limbi.

In acelasi an, Dr. Maria Montessori tine primul curs de initiere a educatoarelor in metoda Montessori. In aceeaasi localitate si in acelasi an a aparut si o brosură cuprinzand un rezumat al lectiilor sale tinute cu prilejul acelui curs.

Avand alaturi oameni si sustinatori de valoare, precum Anna Macheronni -- una dintre elevele sale apropiate, Maria Montessori reuseste sa dezvolte si sa raspandeasca metoda sa in intreaga tara, inaugurand in scurt timp o a doua „Casa a copiilor” de la „Umanitaria” din Milano, cea mai mare institutie de asistenta sociala pentru muncitori din Italia.

In 1911 incepe experimentarea metodei Montessori in scolile elementare din intreaga Italia.

Influentata de gandirea marilor oameni de stiinta francezi – Dr. Jean Marc Itard si Dr. Edouard Sequin, dar si de materialele educationale si ideile marelui educator Friedrich Fröbel, Dr. Maria Montessori propunea prin metoda sa stimularea mintii copilului prin activitati constructive generatoare de incredere si respect de sine.

Lucrand cu copii extrem de privati de stimuli culturali, Maria Montessori folosea termenul de „mediu ambiant pregatit” pentru a descrie un mediu care sa ofere o atmosfera propice pentru invatare, cu mese si scaune mici, in loc de randuri de banci. Elementele de baza ale metodei sale presupuneau dezvoltarea initiativei copilului printr-o libertate de miscare inteleasa cu responsabilitate de acesta, imbunatatirea simturilor perceptive prin educatie si dezvoltarea coordonarii corpului prin jocuri si exercitii atent alese. Rolul educatorului era acela de furnizor al materialelor didactice, cum ar fi bilele de numar sau puzzle-urile geometrice, ramanand insa cat se poate de mult in umbra, ca un ghid sau ajutor chemat la nevoie.

Observand comportamentul spontan al copiilor, ea a constatat ca ei sunt dominati de impulsuri irezistibile, care ii determina la anumite actiuni, ce difera de la o perioada la alta si care au legatura evidenta cu anumite necesitati ale dezvoltarii personalitatii omenesti. Ea a mai constatat ca, in cursul dezvoltarii copilului, se manifesta cu intensitate, cand una, cand alta dintre capacitatile naturale ale omului, incat, numai cunoscand diferitele perioade ale dezvoltarii umane (numite de ea „perioade senzitive”) si adaptand in mod adecvat mediul la aceste necesitati, se poate ajuta dezvoltarea optima si maxima a capacitatii respective, temporar active, pentru ca, in conformitate cu o lege biologica, „perioadele senzitive” sunt ireversibile. De aici necesitatea neconditionata de a ajuta dezvoltarea fiecarei laturi a personalitatii umane la timpul maximei sale „sensibilitati” si a maximei capacitati de automodelare si de autostructurare.

Maria Montessori sustinea ca joaca copiilor nu trebuie sa fie lipsita de sens si valoare educativa. Ea numea activitatile concepute si dezvoltate „munca”, pentru ca ele antrenau nu numai simturile copilului, ci si intelectul lui, intreaga lui fiinta, oferindu-i bucuria reusitei si astfel a cladirii increderii in sine. Copiii, spunea Montessori, nu au nevoie de recompense pentru a fi stimulati sa atinga noi performante. Munca si reusita, spunea ea, sunt recompense in sine iar rezultatele lor se pot face simtite nu numai pentru un timp limitat, ci pentru tot restul vietii. Disciplina auto-impusa provine din independenta care sa capata intr-un mediu propice invatarii. Influentata de astrologie, Maria Montessori vedea auto-disciplina ca ceva care vine in mod natural atunci cand toate piedicile sunt inlaturate, ca o continuare naturala a disciplinei cosmice care guverneaza miscarea astrelor.

Metoda Mariei Montessori era de fapt in conflict cu behaviorismul, freudianismul si alte curente majore imbratisate la inceputul secolului XX. In timp ce psihologii si pedagogii din trecut, dar si cei contemporari Mariei Montessori se straduiau sa rezolve problema transmiterii culturii fie prin concentrarea ei in elemente simple, transmise dupa un „program” si un „orar”, prin lectii variate (lectiile din scoala traditionala), care sa nu oboseasca prea mult „mintea frageda” a copilului, fie prin gasirea unor metode de invatamant care sa faca studiul placut si atragator (metodele „active” ale „scolilor noi”, grupand cunostintele in jurul unor centre de interes” (d.e. Decroly, Dewey etc), Maria Montessori o pornise pe un drum cu totul si cu totul nou, nefiind de acord si neputand sa accepte principiile unanim recunoscute si respectate in pedagogie pana atunci.

Conform acestor principii pedagogice, studiul trebuia sa fie sistematizat si condus de profesor, plecand de la simplu la complex, de la concret la abstract, de la cunoscut la necunoscut. In scolile traditionale, sustinea Maria Montessori, copiii sunt constransi sa asculte, in loc sa faca, iar in „scolile noi” sunt condusi sa-si insuseasca cunostinte despre viata prin studiu propriu. Metoda Mariei

Montessori insa le dadea copiilor posibilitatea si mijloacele de a trai viata. Astfel, spre exemplu, copiii nu „invata” cunostinte legate de nevoile fundamentale ale vietii conform unor „centre de interes” cum ar fi „hrana”, „locuinta”, „imbracamintea”, „purtarea civilizata” ci, pur si simplu, ei au posibilitatea de a cultiva plante in gradina si a ingriji animale, a pregati ei insisi alimente in bucatarie, a le servi la masa, a le manca, a face ordine si curatenie in casa lor (de unde numele de „Casa a copiilor”), de a manca civilizatat, de a se purta civilizatat, atat in relatiile dintre ei, cat si in relatiile cu adultii etc., adica ducand o viata normala si efectiva, in conformitate cu cultura si civilizatia din jurul lor, lucrand si producand ei insisi. Ei „invata” cum sa „invete”, invata a trai, traind cu adevarat o viata normala. Pentru ei scoala nu este o anticamera, o pregatire, un joc pentru viata serioasa „de mai tarziu”, ci insasi viata lor normala actuala. In ceea ce priveste elemente culturale, acestea nu li se „predau”, ci ei insisi le „culeg” din contactul direct cu lucrurile concrete sau chiar abstracte, pe care ei le gasesc „materializate” in obiecte ce se pot manui (de exemplu la gramatica, aritmetica si geometrie). In scolile obisnuite a fi invatat un lucru si a-l fi inteles este punctul terminus, scopul atins, dupa care se trece la invatarea unui alt lucru. In scolile Montessori insa, copiii dezvaluiau aspecte necunoscute pana atunci, de o importanta fundamentala in dezvoltarea mintii:

- a) Capacitatea de a intelege si de a invata (care constituie, asa cum s-a mai aratat, scopul final in scolile obisnuite) dar care in scolile Montessori nu era decat punctul de plecare pentru o activitate repetata si prelungita. Maria o asemana cu activitatea unui sportiv care, dupa ce a invatat cum sa execute un exercitiu, abia atunci incepe sa se antreneze, zile in sir, in sportul lui preferat.
- b) In aceeasi perioada, copiii trec la invatarea unui lucru nou, dar revin mereu la vechile exercitii
- c) Puterea inteligentei (capacitatea de intelegere a copilului) in cursul perioadei senzitive corespunzatoare, este mult mai mare decat la adulti.

In mediul nou, creat de Maria Montessori pe baza de cercetari experimentale, mediu care consta din obiecte care solicita atentia, interesul pentru activitatea indelungata a copiilor obiecte gradate matematic si continand in ele inele „controlul erorii” – si datorita existentei unor relatii educator-elev care favorizeaza expansiunea energiilor creatoare ale copiilor, acestia se dovedesc a fi „mici muncitori”. In efortul lor voit si sustinut, intr-o activitate cu scop extern precis, activitate liber aleasa, ei nu mai manifesta unele caracteristici ale psihicului infantil, cum ar fi egoismul, egocentrismul, incapacitatea de concentrare asupra unei lucrari sau a unui lucru, trecerea de la una la alta, neascultarea, incapatanarea, capriciul etc., ci insusiri opuse, ca cele amintite mai sus. Aceasta pentru ca, in mediul montessorian si in cadrul relatiilor educationale respective, copilul nu mai

are nevoie de a se ascunde, de a se teme, de a se sustrage actiunii adultului si de a se refugia in lumea fantasticului, etc., caracteristici care, aproape toate, sunt reactii de aparare ale unui suflet de copil oprimat, si nu caracteristici psihice ale unui copil normal.

„In toate paturile sociale – scrie Maria Montessori – culte sau inculte, s-a raspandit o enorma cantitate de interpretari eronate ale psihicului copilului. Aceasta pentru ca manifestarile caracteristice ale „vechiului copil”, neinteles si oprimat, intr-un mediu ambiant plin de obsatcole, au fost considerate caracteristici normale ale copiilor, pe cand, in realitate, in marea lor majoritate, ele reprezentau manifestari de aparare sau erau semne de decadere spirituala, determinata de faptul ca mediul inconjurator nu a oferit mijloacele necesare pentru dezvoltare. Manifestarile caracteristice ale acestei categorii sunt: instabilitatea atentiei, ratacirea in fantezia fara sens, incapacitatea de a coordona miscarile in scopuri utile si de a starui intr-o lucrare, precum si reactiile provocate de represiune, cum sunt capriciile, exploziile convulsive, etc. In categoria manifestarilor de acest fel sunt inglobate tot atatea caracteristici morale de aparare si de degenerare, cum sunt: egoismul, legarea excesiva de proprietatea unor lucruri materiale, predominarea nevoilor de viata vegetativa, minciuna, timiditatea, frica, etc. Tot ce are frumos sufletul omenesc ramane, in schimb, in mare parte, ascuns si reprimat ca o rezerva uitata. In felul acesta, personalitatea infantila continua sa fie o necunoscuta. Problema practica a educatiei consta in a oferi sufletului copilului un mediu ambiant lipsit de obstacole. Atunci manifestarile caracteristice de aparare dispar, iar adancurile sufletului incep sa iasa la iveala”. (Maria Montessori – Manualul de pedagogie stiintifica – capitolul „Apararea”)

Acest aspect nou al copilului, relevat in mediul ambiant montessorian si in cadrul relatiilor social-educationale montessoriene, in prima „Casa a copiilor”, si verificat dupa aceea, in nenumarate scoli montessoriene, cu copii de diferite nationalitati si rase, a constituit o surpriza pentru Maria Montessori, care a vazut in aceasta „mareta sufletului omenesc”, entuziasmandu-se in fata acestui „nou copil”, asa cum il numea ea.

Marele psiholog si autor American David Elkind observa ca: „mediul inconjurator procura hrana pentru dezvoltarea structurilor mintale, intocmai cum o procura si pentru

dezvoltarea organelor fizice”. Aceasta inseamna, printre altele – lucru care a fost scos in evidenta indeosebi de Maria Montessori – ca anumite tipuri de experiente educationale cu privire la mediul ambiant al copilului sunt mai adecvate pentru a favoriza dezvoltarea mintala, asa cum anumite alimente sunt mai adecvate pentru dezvoltarea fizica. Mediul ambiant pregatit in scoala Montessori este destinat pentru a favoriza cea mai buna alimentare posibila pentru dezvoltarea mintala.

Conceptele de baza ale invatamantului montessorian sunt de acum foarte bine cunoscute:

1. Invatatoarea trebuie sa fie atenta la copil, si nu copilul la invatatoare.
2. Copilul inainteaza in ritmul sau, intr-un mediu controlat, care ofera o multitudine de mijloace de invatare
3. Materialele care stimuleaza imaginatia sunt baza intregului proces educativ de tip montessorian
4. Fiecare element educational este construit cu un sistem de auto-corectare, dandu-i astfel posibilitate copilului sa mearga mai departe in ritmul sau, corectandu-si singur erorile.

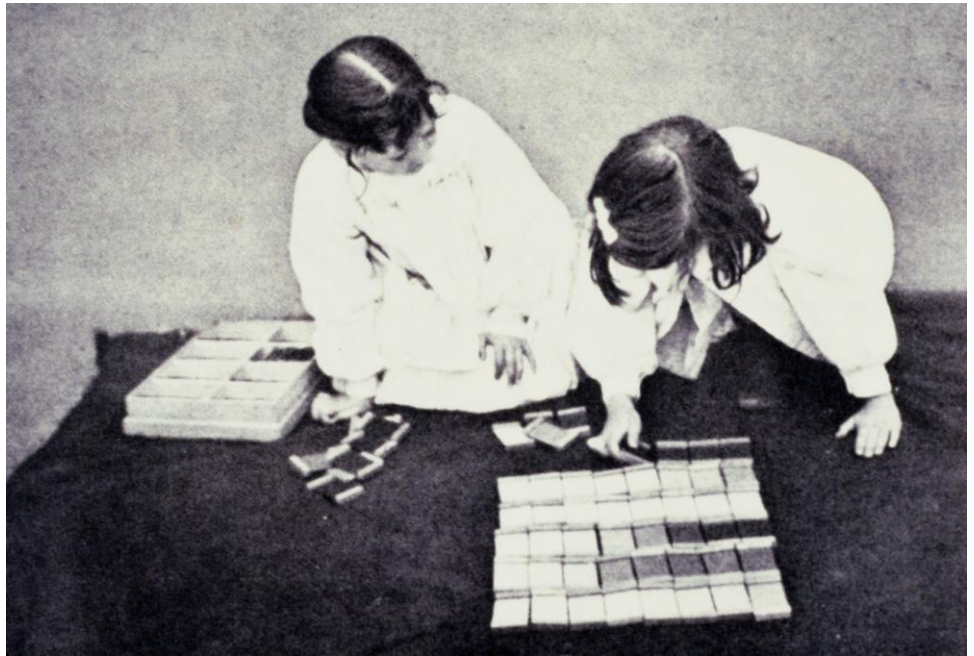
O vizita intr-o clasa Montessori ar crea in mintea si ochiul noului venit o imagine de „haos” controlat, pentru ca fiecare copil lucreaza in liniste in coltisorul lui, alegandu-si singur activitatea. Maria Montessori le amintea mereu educatoarelor si invatatoarelor care veneau la cursul sau de initiere: „Cand veti fi rezolvat problema cu controlul atentiei copilului, veti fi rezolvat problema educatiei” (Kramer, 1976)

Copiii montessorieni excelau din punct de vedere scolar. Prea mici pentru a merge la scoala, ei implorau sa fie invatati cum sa scrie si sa citeasca. Au invatat sa faca aceste lucruri cu o mare usurinta si mult entuziasm, folosind materiale special create de Maria Montessori

pentru a stimula intelectul copilului. Copiii erau fascinati de numere si matematica. Pentru a raspunde acestor interese, Maria Montessori – ea insasi pasionata de matematica – a creat o serie de materiale didactice care sa ajute la invatarea concreta a principiilor matematice. Aceste materiale ii fascineaza chiar si in zilele noastre pe multi matematicieni si specialisti din domeniul educatiei. Elevii Mariei Montessori in varsta de numai patru sau cinci ani, adunau si scadeau cu usurinta numere din ordinul miilor, trecand apoi la inmultiri, impartiri si multe alte concepte avansate si abstracte.

Intereselor lor infloreau si in alte domenii, ceea ce o determina pe Maria Montessori sa petreaca nopti in sir concepend si creand materiale noi care sa tina pasul cu viteza accelerata in care invatau copiii geometria, geografia, istoria si stiintele naturii. Curand dupa deschiderea primei scoli Montessori, un grup de doamne aristocrate foarte bogate si bine intentionate, au donat „Casei copiilor” o

colectie de jucarii extrem de scumpe si bine lucrate, jucarii pe care multi dintre copiii Romei nici nu visau sa le aiba vreodata. Aceste cadouri speciale au atras atentia copiilor pentru cateva zile, insa foarte curand, ei le-au abandonat, intorcandu-se singuri la materialele interesante cu care invatau zilnic. Acest lucru a fost o adevarata surpriza pentru Maria Montessori, care nu se astepta deloc la o asemenea reactie din partea copiilor. Aceasta experienta, alaturi de multe altele, a intarit convingerea sa ca, desi copiilor le place sa se joace, ei prefera sa munceasca, cel putin in cea mai mare parte a zilei. Ea spunea la un moment dat: „Copiii din scolile Montessori care citesc si sunt avansati la matematica sunt asa pentru ca asa doresc ei sa fie, nu pentru ca ii obligam noi. Intr-un mediu corect si special creat, propice pentru invatare, copiii aleg singuri sa invete, tot ceea ce au nevoie este doar oportunitatea sa o faca. A le nega acest drept doar pentru simplul considerent ca noi adultii nu consideram ca asta isi doresc de fapt copiii, este illogic; insa din pacate, pe aceasta gandire se bazeaza modul in care scolile s-au organizat si condus pana acum.”

In prima parte a vietii sale, Maria Montessori a respins sistematic denumirea de „metoda Montessori”. Mai tarziu insa, intr-o lucrare intitulata sugestiv „Metoda Montessori” (1964), ea descrie sistemul sau educational in mai mare detaliu. Astfel, mediul educational creat de educatorii montessorieni trebuie sa se adreseze copiilor impartiti in trei grupe de varsta: copiii de pana la doi ani si jumatate, copiii de la doi ani si jumatate pana la sase ani si copiii de la sase la doisprezece ani. Copiii invata prin intermediul unor activitati care presupun explorare, manipulare, ordine, repetitie, abstractizare si comunicare. Cadrele didactice trebuie sa incurajeze primele doua grupe de varsta sa exploreze, folosindu-si simturile si manipuland materialele din mediul imediat, pe cand, cei din a treia grupa de varsta invata concepte abstracte bazandu-se pe capacitatile nou descoperite, cum ar fi o capacitate de intelegere superioara, imaginatie si creativitate.

Montessori a pus bazele metodei sale de invatamant prin incercare si eroare, incercand sa gaseasca explicatii logice si rationale la diferitele actiuni ale copiilor. Ea ii urma constant, notandu-le reactiile si experimentand permanent, pana ajungea la concluzii clare si fondate stiintific. Spre exemplu, intr-o dimineata, ajungand cu intarziere la clasa, educatoarea a constatat ca elevii se strecurasera in sala printr-un geam lasat deschis, apucandu-se singuri de lucru. La inceput, materialele create de Montessori (fiind foarte scumpe si greu de inlocuit)

erau tinute inchise cu cheia intr-un dulap inalt, la care avea acces doar educatoarea, care le inmana copiilor la cerere. In ziua aceea insa, se pare ca dulapul fusese lasat deschis, pentru ca la sosire, educatoarea i-a gasit pe toti lucrand in liniste la masute, fiecare cu materialul lui. Cand Montessori a ajuns in clasa, a gasit-o pe educatoare certandu-i pe copii pentru ca luasera

materialele fara sa ceara permisiune. Dar in aceeasi actiune, Maria Montessori a vazut capacitatea copiilor de a-si selecta cu responsabilitate materialele, asa ca a desfiintat dulapul inalt cu cheie si a pus toate materialele la vedere, pe rafturi joase, la indemana copiilor. Poate ca azi o astfel de schimbare nu spune nimic, rezonand cu banalul, insa la acea vreme, ea contrazicea orice teorie si practica educationala si orice regula cunoscuta si acceptata de organizare a salii de clasa.

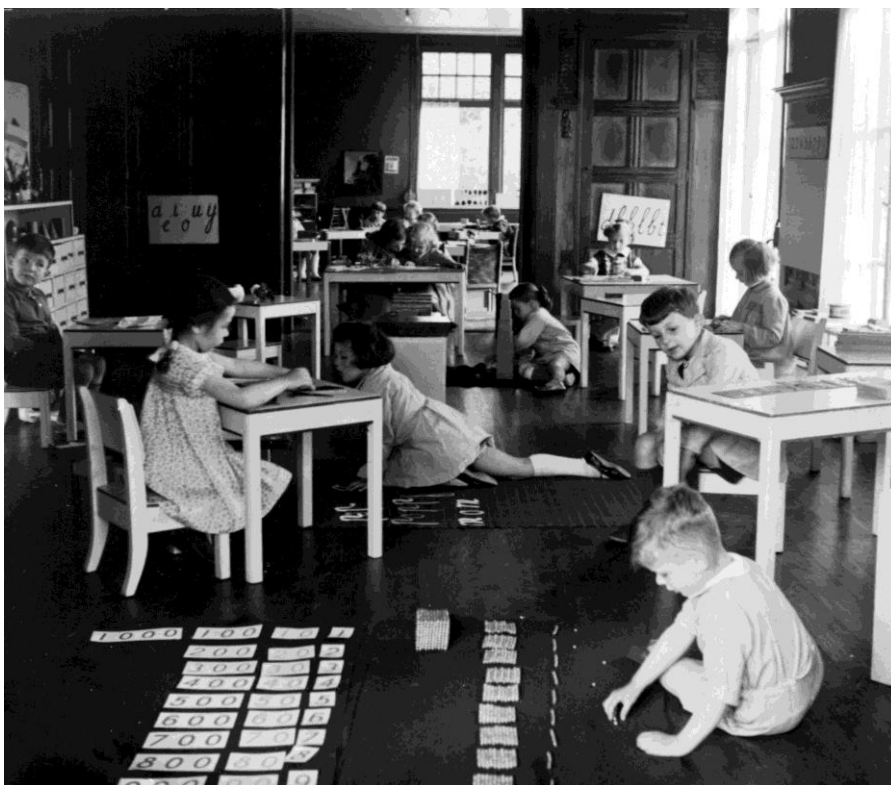
Tot Maria Montessori a fost prima care avea sa schimbe modul in care arata mobilierul scolar intr-o sala de clasa. Ea a inlocuit bancile masive, create special pentru adulti, cu masute si scaune mici, facute special pentru copii, usoare si simplu de manevrat, oferindu-le copiilor libertatea de manipulare si miscare in spatiu. Incetul cu incetul, ea a reusit sa creeze nu numai clase, spatii de studiu, dar si cladiri intregi construite pentru a servi intereselor si nevoilor copiilor. Dar nu s-a oprit aici: toate elementele componente ale scolilor Montessori, de la mobilier, la vesela de bucatarie, toate au fost create in miniatura, pentru a putea fi manevrate cu usurinta de manuta mica a unui copil. Toaletele si chiuvetele au fost proiectate la indicatiile lui Montessori si montate la nivelul copiilor. Geamurile au fost si ele mutate mai jos, pentru a le permite celor mici sa priveasca in exterior cu aceeaasi usurinta cu care o faceau adultii, in cladirile construite pentru acestia. Multe, multe idei ale Mariei Montessori au fost preluate de comunitatea educationala din intreaga lume, dar in special la nivel de invatamant prescolar si primar. Multe din puzzle-urile si jocurile educationale fabricate si comercializate astazi sunt simple copii ale materialelor create pentru prima oara vreodata de nimeni alta decat Maria Montessori. La acea data insa, aceste elemente au fost de-a dreptul inovatoare, nimeni pana la ea nu mai venise cu un astfel de sistem de invatamant si cu o astfel de metoda de organizare complexa, practica si fundamentata stiintific. Chiar si teoriile perioadelor senzitive din viata unui copil, prezentate pentru prima oara intr-o maniera fundamentata stiintific de Maria Montessori, erau cu totul si cu totul noi la acea vreme (insa astazi ele corespund cu ceea ce numim noi „nevoile” copilului la diferitele trepte/nivele din dezvoltarea sa).

Deși prin munca sa de o viață, Maria Montessori a reușit să schimbe pentru totdeauna chipul educației copilului la nivel mondial, există încă o adevărată comoară de teorii, metode și materiale montessoriene care nu au avut șansa să patrundă vreodată în învățământul de masă datorită conjuncturilor sociale și politice ale vremii. Acestea însă au rămas în urmă să și reprezinte un tezaur inestimabil pentru cercetătorii secolului nostru, care caută mereu răspunsuri fiabile pentru problemele cu care continuă să se confrunte învățământul, așa cum îl

vedem noi astăzi: reformat pe de o parte, dar aflat pe un drum plin de piedici: schiopătând, făcând progrese, întorcându-se din drum și pornind-o înapoi spre începuturi, în căutarea de soluții, apoi aruncându-se cu avânt spre teorii noi, insuficient testate și temporar funcționale.

Multi specialiști susțin că nu există o metodă perfectă sau o ecuație miraculoasă care să dea răspunsul la absolut toate problemele educației. Nici Maria Montessori nu a susținut vreodată că metoda ei este singura care ar putea funcționa fără eroare în orice mediu social și educațional, dar contribuția ei a fost monumentală iar teoriile ei, bazate pe ani de cercetare, încercare și eroare, au trecut cu succes testul granitelor etnografice, morale, geografice și temporale. Dacă istoria nu ar fi împins-o pe Maria Montessori în exil, dacă cel de-al doilea război mondial nu ar fi adus cu el distrugerea rezultatelor muncii sale de-o viață, poate că învățământul contemporan, așa cum îl vedem noi astăzi, ar fi avut un chip diferit... unul montessorian...

Maria Montessori – fata in fata cu pedagogii si filozofii lumii

Cum am aratat in capitolele anterioare, Maria Montessori a fost inca de la inceput influentata de gandirea celor doi mari oameni de stiinta francezi, Dr. Jean Marc Itard si discipolul sau, Dr. Edouard Sequin, dar si de marele filozof si educator Friedrich Fröbel. Cu exceptia lui Fröbel, ceea ce aveau in comun acesti trei mari oameni de stiinta era faptul ca toti trei erau doctori in medicina, toti trei erau preocupati de problemele mari cu care se confruntau persoanele cu deficientele mintale la acea vreme, toti trei doreau sa gaseasca solutii reale, concrete, dar mai ales stiintifice la aceste probleme si toti trei devenisera prin specificul muncii lor de cercetare promotori ai educatiei libere, imbratisand filozofia empirica a lui John Locke si Etienne Condillac.

Principiile provenite din munca celor doi doctori au stat la baza formarii ideologiei educationale de tip montessorian. Intregul curriculum elaborat de Maria Montessori isi avea sursa de inspiratie in munca celor doi mari doctori, deveniti pedagogi. Maria Montessori insa, a incunurat aceste ideologii cu trei principii psihologice proprii:

1. Copiii sunt diferiti si fiecare dintre ei trebuie tratat si educat in mod diferentiat
2. Copiii trebuie sa-si doreasca sa invete
3. Copiii sunt creati de asa maniera,

incat, oferindu-li-se conditiile cele mai propice, ei prefera sa se autoeduce, mai presus de orice alta preocupare

Desi era o catolica devotata, datorita pregatirii sale intense in domeniul medicinei, a psihologiei, psihiatriei si antropologiei, Maria Montessori nu a putut imbratisa ideea ca omul este „bun de la natura” asa cum sustinea Jean Jacques Rousseau, dar nici ca este rau din

nastere, purtand stigma „pacatului stramosesc”, asa cum sustinea Biblia. De aceea, ea s-a distantat de marii filozofi si pedagogi ai vremii (unii chiar contemporani), desi acestia erau sustinatori ai „libertatii in educatie”, pornind pe un drum pe care si l-a croit singura, uneori chiar impotriva curentului, insa un drum care se baza pe concluzii, pe observatii si pe rezultate certe pe care Montessori nu putea sa nu le ia in seama si sa nu le vada prin prisma unei puternice argumentari stiintifice.

Conceptia montessoriana se deosebea si de cea a Ellenei Key, care sustinea – ca si JJ Ruseau – „puritatea” copilului si educatia libera. Cu toate acestea insa, cele doua mari doamne ale psihologiei si pedagogiei copilului, au fost cele care au deschis drumul pentru un invatamant centrat pe copil: Ellen Key o facea odata cu publicarea lucrarii sale „Secolul copilului” in 1900, lucrare in care facea un apel pedagogic de esenta empirica pentru o scoala care sa-i pregateasca pe copii pentru viata, adaptand mediul ambiant pentru a servi intereselor educationale ale copilului, si pe de cealalta parte Maria Montessori, care venea cu un set intreg de metode si materiale concrete, testate si dovedite a fi eficiente atat in cazul copiilor cu deficiente, cat si mai ales in cazul copiilor normali.

Diferenta dintre filozofia celor doua pedagoage – Ellen Key si Maria Montessori – rezona in conceptia fundamentata stiintific a Mariei Montessori, care credea cu putere ca la nastere, copilul nu este nici „pur” dar nici „rau”, ci este pur si simplu la un punct „zero”, adica nu este inca nimic. Dar in acest „zero”, in acest „nimic”, ca existenta in act, se afla via, in maxima concentrare, intreaga istorie a omenirii, al carei produs ultim este. In el converg energii nebanuite, ca intr-o rezultanta a paralelogramelor tuturor fortelor istorice ale genezei speciei umane si ale propriei ontogeneze, pana la starea de nou-nascut.

Omul care se naste – afirma Maria Montessori – va deveni bun sau rau, in functie de imprejurari; va fi produsul lor si al relatiilor cu natura si cu oamenii din jurul sau, cu un cuvint, al mediului in care va intra. Ca omul este produsul imprejurarilor care actioneaza asupra fondului sau genetic este un adevar recunoscut de stiinta, de stiinta adevarata, care nu se sprijina pe idei preconceptionale, pe idealizarea omului, „coroana a creatiei”, etc., ci pe cunoasterea experimentală a realitatii obiective.

Psihologia experimentală, care a inregistrat o vertiginoasa dezvoltare din secolul trecut pana astazi, a stabilit uneori cu precizie matematica, anumite trasaturi caracteristice reale ale vietii infantile, insa – remarca Maria Montessori – a copiilor care traiesc in conditiile mediului social adult obisnuit. Dar in imprejurari schimbate, se transforma si omul, ca produs al acestor

imprejurari schimbate. Este tocmai ceea ce dovedeau cercetarile montessoriene: schimbând prin incercari repetate, experimentale, elementele mediului ambiant, oferind copiilor prilejuri si mijloace variate de activitate in desfasurarea vietii lor spontane, ei au capatat alt comportament decat cel din mediul social adult, construit de adult, pentru satisfacerea nevoilor sale de adult. Maria Montessori s-a straduit toata viata sa construiasca, pe cale experimentală, o lume nouă, „o lume a copilului”, inaugurand relatii adult-copil, educator-elev, in care adultul sa nu se substituie personalitatii si vointei copilului, facandu-l sa lucreze forțat sau prin sugestie, impotriva vointei, interesului si nevoilor lui, simțite de el. Procesul de instrainare a omului de esenta sa, prin instrainarea muncii sale, incepe – după Maria Montessori – încă din copilarie, adica înainte ca munca lui sa devina munca unui adult, decazuta in calitate de marfa.

Stiintele care au studiat copilul până la ea (igiena, antropologia, psihologia, etc.) au cunoscut realmente copilul, dar un copil instrainat de esenta umana, deviat de imprejurările vietii concrete, in societatea, familia si scoala data. Ele au masurat nivelul de dezvoltare si randamentul scolar al copilului care s-a dezvoltat in aceste imprejurari concrete, reale, vii (nu in scoala „ideala”, ci in scolile reale). Dar, pentru ca pedagogia sa poata deveni stiinta experimentală, adica obiectivă, nu este de ajuns ca ea sa constate realitatea, in familia, in scoala si in societatea data, lucrând cu stimuli masuratori, ci sa transforme aceasta realitate, lucrând cu stimuli transformatori si măsurând matematic după aceea nivelul de dezvoltare si randamentul prin teste, etc., utilizând cu alte cuvinte, mai întâi teste de exersare a funcțiilor psihofizice, teste de dezvoltare si de perfectionare a copiilor, si după aceea utilizând teste de masurare. De aceea, copiii montessorieni care si-au exersat simțurile si inteligenta lucrând si manuind spontan, îndelung si repetat, obiecte concrete, care pot fi considerate „teste de dezvoltare”, ajung la o scurtare evidentă a „timpului de reactie”, la o diminuare simțitoare a „pragului diferencial” al senzatțiilor, la o rafinare a puterii perceptive, a discriminării inteligente, la o precizie crescută a miscarilor, la o rapiditate sporită in rezolvarea problemelor noi ivite in activitatea lor obisnuită sau a celor indicate de psihologul experimentator, prin testele sale.

Munca Mariei Montessori se bucura de un imens succes peste tot in lume, si asta aproape peste noapte. Peste ocean, reprezentanti de seama ai societății americane, cum ar fi presedintele american Woodrow Wilson, Alexander Graham Bell, Thomas Edison si Henry Ford sprijineau ideile Mariei Montessori cu un real entuziasm. Cartile si articolele scrise de aceasta deveniseră o voce de o reală autoritate in rândul parintilor si al educatorilor vremii. In 1917, Sigmund Freud ii propunea Mariei Montessori conducerea unui Institut pentru studii asupra copiilor si o anunța ca fiica sa, Anna Freud, „pedagoaga-analista” este adepta a metodei Montessori. Din pozitia sa de om de stiinta respectat la nivel international, Maria Montessori a avut o credibilitate rară intr-un domeniu in care multi alții au emis opinii, au formulat filozofii dar au si creat si propus modele pe care nu s-a grabit însă nimeni sa le reproduca in societate. Metoda Mariei Montessori însă parea sa functioneze bine in orice mediu si in orice țara. In primii treizeci de ani ai secolului XX, aceasta revolutionară ideologie educatională parea sa ofere ceva de valoare tuturor celor interesati, indiferent de unde veneau acestia. Liberalii au aplaudat libertatea si spontanitatea. Conservatorii au apreciat calmul, comportamentul plin de responsabilitate al copiilor montessorieni, dar si dragostea lor față de munca. Multi lideri politici vedeau in invatamantul propus de Montessori o sansă si un model real, practic de a reforma scolile din invecitul sistem educational european, nord-american si asiatic, convinși fiind ca produsul final al unor astfel de scoli ar fi niste cetățeni productivi, care respecta legea si functioneaza armonios intr-o societate progresistă. Oamenii de stiinta au laudat fundatia empirică a invatamantului montessorian, dar si progresul accelerat al copiilor la vârste foarte mici. Maria Montessori se bucura de un real succes si o apreciere largă, de nivel mondial, iar scolile Montessori se deschideau una după alta, pe aproape fiecare continent.

Maria Montessori in Statele Unite

În 1913, la invitația Margretei Wilson, fiica președintelui american Woodrow Wilson, Maria Montessori ajunge pentru prima oară pe continentul american.

În același an însă, cu puțin înainte de istorica sa vizită în Statele Unite, Alexandre Graham Bell și soția sa, Mabel, puneau bazele primei Asociații Educationale Montessori, dar și a primei școli Montessori, chiar în casa lor din Washington, DC.

Thomas Alva Edison și Hellen Keller erau ambii mari susținători ai Mariei Montessori, promovând în mod susținut metodele și modelul ei educațional.

Mari scriitori contemporani americani, precum Ayn Rand, își exprimau deschis aprecierea față de Maria Montessori și metodele ei de învățământ. Ayn Rand, în particular, vedea în învățământul montessorian o alternativă mult mai individualistă și mai rezonabilă la ceea ce vedea ea drept scăpări sau pur și simplu eșecuri ale educației progresive promovată la acea vreme.

În 1915, Maria Montessori avea să revină pe pământ american, invitată fiind să organizeze o clasă în complexul expozițional Panama-Pacific, o clasă cu „ziduri” din sticlă, unde spectatori de diferite funcții sociale și profesionale, au urmărit viața și progresul a 21 de copii, timp de patru luni! Singurele două medalii acordate pentru educație în acel an au fost primite de această clasă. Experimentul s-a bucurat de o atenție internațională, a fost larg publicizat și discutat, iar urmarea a fost una simplă, naturală și spontană, așa cum îi plăcea Mariei Montessori: învățământul nu avea să mai fie niciodată același!

Până în 1925 erau mai mult de 1000 de școli Montessori deschise în Statele Unite, învățământul montessorian bucurându-se de mult sprijin, de o reală apreciere și de interesul susținut nu numai al oamenilor de știință, de cultură și politici, dar și al dascăliilor și părinților din acea vreme.

Maria Montessori in Europa

În data după apariția primei ediții a operei fundamentale „Metoda pedagogiei științifice aplicată la educația copiilor mici în Casele copiilor”, această lucrare a fost tradusă în foarte multe limbi. Până la apariția celei de-a doua lucrări fundamentale „Autoeducația în școlile elementare”, adică până în 1916, ea fusese tradusă și publicată în limbile: engleză, franceză, germană, rusă, spaniolă, poloneză, română, olandeză, japoneză și chineză. Au urmat apoi traduceri și în alte limbi.

Școlile montessoriene s-au înmulțit încă din 1907, mai întâi la Roma, apoi în restul Italiei și peste hotare, până în cele mai îndepărtate țări din Europa, Asia, Africa, Australia. În deceniul al patrulea, când mișcarea pedagogică montessoriana a ajuns la apogeul său, înainte de a regresa în timpul celui de-al doilea război mondial, cartile ei au mai fost traduse și în alte limbi decât cele amintite mai sus, ca de pildă în limba portugheză, maghiară, cehă, și în unele dintre cele mai numeroase (peste 60) de limbi din India, iar școlile s-au extins până în Islanda, Tibet, Congo, Nigeria, Uganda și Kenia.

Unele țări, cum ar fi Olanda, Ungaria, Panama și Australia, și-au modificat legile școlare, pentru a le adapta acestei metode. Diferite țări au înființat școli guvernamentale și municipale care au funcționat după metoda Montessori. Ba mai mult decât atât, unele municipalități au clădit școli după planuri arhitecturale date de Maria Montessori, cum a fost „Școala municipală” din Amsterdam sau „Montessoriheim-Haus der Kinder” din Viena.

Marea majoritate a școlilor montessoriene erau însă pentru prescolari. În unele țări ca Italia, Germania, Anglia, Olanda (dar chiar și în Peru, Bolivia, Ecuador, Venezuela și Chile), funcționau școli după metoda Montessori și clase elementare. În gimnazii și licee, metoda s-a aplicat mai întâi în Olanda.

Chiar de la început de drum, Dr. Maria Montessori a fost susținută nu numai de filozofi, scriitori, psihologi, medici sau oameni de știință: oameni politici și de stat din Italia, Europa, America și Asia își exprimaseră admiratia, sprijinul și suportul financiar. Fiecare dintre ei vedea în modelul ei educațional ceva benefic pentru societate, însă, din păcate, nu toți politicienii

vedeau in invatamantul montessorian, doar sansa unei simple, dar necesare reforme educationale, in folosul unic si final al copilului.

Benito Mussolini, venit la carma statului italian in 1922, o dorea pe Maria Montessori alaturi, pentru a se putea bucura indirect de sprijinul influentilor sai sustinatori, dar mai mult decat atat, de mintile ascutite ale copiilor montessorieni, pe care ii vedea ca pe o adevarata mina de aur in mainile partidului si armatei fasciste. De aceea, inca inainte de a ajunge la putere, dar mai ales dupa aceea, Mussolini a sprijinit si finantat scolile Montessori din Italia si a ajutat-o pe Maria sa deschida centre de initiere si pregatire a cadrelor didactice. Insa in 1934, cand manat de idealuri expansioniste coloniale, a ordonat inrolarea in armata fascista chiar si a copiilor, incercand sa transforme scolile italiene (dar mai ales cele pe care le finantase cu acest gand ascuns: cele montessoriene) in centre de pregatire si recrutare a tinerilor pentru armata

fascista si in centre de propaganda, Maria Montessori s-a vazut obligata sa-si exprime public si in termeni duri, caracteristici personalitatii sale, dezacordul si neaderarea la idealurile fasciste ale lui Mussolini, refuzand in acelasi timp sa le permita copiilor inrolarea in armata fascista.

Peste noapte, pozitia Mariei Montessori a devenit una subreda, de persona non grata, un inamic al puterii care trebuia inlaturat si innabusit cu orice pret. Mussolini a ordonat inchiderea imediata a tuturor scolilor Montessori, a interzis cartile Mariei Montessori si a inceput o campanie concertata de denigrare a acesteia. El a ordonat exilarea permanenta si definitiva a Mariei Montessori, insa inainte ca ordinul lui sa fie adus la indeplinire, presimtiind ce avea sa urmeze, Maria a fugit in Spania, unde spera ca va fi in siguranta. La nici un an de la exilarea ei insa, Generalul Franco a luat carma regatului spaniol, transformand Spania in stat fascist, si pornind pe urmele exilatilor de rang inalt, asa cum era si Maria Montessori. Aceasta scapa ca prin minune, pe puntea unui vas de croaziera britanic, si ajunge in Olanda, unde deschide un mare centru de formare Montessori si isi continua nestingherita munca de cercetare pentru inca un an, adica pana in 1939.

In 1939 insa, ea primeste o invitatie speciala din partea Societatii Teosofice din India, si, plina de entuziasm, la cei 69 de ani ai sai, ea o porneste pe drumul lung si anevoios spre India, alaturi de fiul ei, Mario. Astfel incepea un capitol cu totul nou in viata Mariei Montessori. In urma ei, in Europa zguduata de teroarea fascista, lumina puternica pe care o aprinsese cu atata forta si stralucire, incepuse sa palpaie si sa se stinga. Numele Mariei Montessori devenise un nume interzis, scolile deschise de ea erau in mare parte inchise, transformate in outposturi militare, sau in ruine. Cartile ei erau arse, iar numele ei sters din toate publicatiile vremii. Numai cateva scoli Montessori au rezistat celui de-al doilea razboi mondial, pe cand altele, desi functionau in vechea formula, stersesera numele ei din orice document, manual sau frontispiciu, fiind practic singura modalitate prin care puteau duce mai departe idealul educational al marii doamne fondatoare.

Maria Montessori in India

Dupa lungul si anevoiosul drum spre India, care avea sa-i devina Mariei Montessori o a doua patrie pentru urmatorii sapte ani de zile, sustinuta si incurajata de fiul sau, Mario, dar si de intreaga floare a culturii si societatii indiene contemporane, Maria Montessori incepe cu entuziasm si pasiune sa cladeasca fundatia invatamantului montessorian in India.

La scurt timp dupa sosirea sa in India, avea sa izbucneasca cel de-al doilea razboi mondial. Maria Montessori si Mario au fost catalogati de oficialitati drept „strains inamici”, insa autoritatile indiene le-au permis sa-si vada in continuare de viata si munca lor, nestingheriti.

In timpul sederii in India, Maria Montessori a tinut un numar de 16 cursuri de formare a cadrelor didactice, a participat la deschiderea unui mare numar de scoli si a continuat sa scrie si sa publice lucrari de specialitate.

In 1946, deci la un an dupa terimarea razboiului si la 7 ani dupa sosirea sa in India, Maria se hotaraste sa sa intoarca pentru scurt timp in Europa pentru a participa la fondarea si deschiderea Centrului Montessori din Londra.

In 1947 ea se reintoarce in India, continuandu-si munca pana in 1951, cand s-a hotarat sa mearga intr-o vizita in Austria.

Dupa vizita in Austria, Maria Montessori simte nevoia sa renunte la „exil” si paraseste definitiv India, dupa 12 ani de sedere in acel colt de lume!

Ultimele zile ale Mariei Montessori

Maria Montessori a fost nominalizata pentru premiul Nobel pentru pace trei ani la rand: in 1949, in 1950 si in 1951. Din nefericire insa, de fiecare data, premiul Nobel parea ca vrea sa o ocoleasca. Ea este proclamata „Doctor honoris causa” de doua ori: odata la Londra, in 1923, si a doua oara in Olanda, in 1950.

Intoarsa in Europa dupa 12 ani de exil in India, Maria Montessori a ales sa traiasca intr-un mic orasel de pe coasta Olandei, o tara aproape de inima Mariei, unde munca ei de o viata fusese mereu apreciata si cu grija conservata.

Maria Montessori si-a trait ultimele zile de viata cu acelasi entuziasm si energie ca si in restul vietii: petrecandu-si timpul alaturi de copii, vizitand scoli, consiliind cadre didactice si scriind.

Viata ei tumultoasa, traita in intregime in slujba educatiei si a drepturilor copilului, s-a sfarsit brusc, la 6 mai 1952, in urma unui atac de cord. Fara indoiala insa, mostenirea lasata de Maria Montessori ramane si azi la fel de vie, purtata mai departe de mii de montessorieni de pe toate continentele lumii, care continua, cu dragoste si pasiune, munca ei de mai mult de o jumatate de secol.

Pe piatra ei funerara din Noordwijk aan Zee stau scrise urmatoarele cuvinte:

„Eu ii rog pe copiii dragi, care pot totul, sa se uneasca cu mine spre a construi pacea in oameni si in lume”

Maria Montessori
31.08.1870 – 6.05.1952

„Adevarata pedeapsa pentru omul normal este pierderea constiintei puterii si a maretiei care reprezinta umanitatea dinlauntrul sau; si pedeapsa aceasta loveste adesea oamenii, chiar si cand ei innoata in belsugul a ceea ce limbajul comun numeste premiu. Din nefericire, omul nu-si da seama de adevarata pedeapsa care il ameninta si il loveste pe om.

Noi insa ii tinem pe scolari in scoala sub apasarea acelor instrumente degradante pentru corp si pentru spirit, ca: bancile, premiul (sau pedeapsa), ambele exterioare, cu scopul de a-i constrange sa respecte disciplina imobilitatii si a tacerii, spre a-i conduce... unde? Din nefericire, pentru a-i conduce fara scop.

Se toarna mecanic continutul unor programe in mintea lor, programe alcatuite adesea in ministere si impuse de lege.

In fata unei astfel de uitari a vietii – viata copiilor si a urmasilor nostri – nu putem decat sa rosim, covarsiti de jena si de rusine.

Pe buna dreptate s-a spus: „astazi se impune ca o necesitate urgenta innoirea metodelor de educatie si de instructie; cine lupta pentru aceasta, lupta pentru regenerarea umana”

Maria Montessori, Descoperirea copilului

BIBLIOGRAFIE:

- „Descoperirea copilui” – Maria Montessori
- „Metoda Montessori” – Maria Montessori
- „Metoda pedagogiei stiintifice aplicata la educatia copiilor mici in Casele copiilor” – Maria Montessori
- „Secretul copilariei” – Maria Montessori
- „Mintea absorbanta” – Maria Montessori
- „Maria Montessori: Biografie” – Rita Kramer

IMAGINI SI REFERINTE:

- Institutul Maria Montessori: www.mariamontessori.org
- AMI – Asociatia Montessori Internationale: www.montessori-ami.org
- Societatea Montessori (AMI UK): www.montessori-uk.org